

Asia: VN/19831/2023

Työrauhalainsäädännön kehittäminen - luonnos hallituksen esitykseksi työehtosopimuslain, työriitojen sovittelusta annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

Yleiset huomiot

Yleiset huomionne esityksestä

Työtaisteluoikeus on kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa sekä Suomen perustuslaissa suojattuun ammatilliseen järjestäytymisvapauteen olennaisesti kuuluva oikeus. Suomea sitovat kansainväliset ihmisoikeussopimukset edellyttävät, että rajoituksista sopimuksissa taattuihin oikeuksiin on säädettävä lailla ja että rajoitukset ovat oikeasuhtainen hyväksytyyn päämäärään nähden, toisin sanottuna oikeutta ei ole rajoitettava enempää kuin on ehdottoman tarpeen.

Nykytilan ja sen arviointi

1 luku - Asian tausta ja valmistelu

2 luku - Nykytila ja sen arviointi

1 luku - Asian tausta ja valmistelu

Työrauhasääntelyn muutoksia valmistellut työryhmä on työskennellyt puutteellisen toimeksiannon eteen. Hallituspuolueiden keskenään sopima hallitusohjelma ei itsessään ole syy ryhtyä lainsäädäntötoimiin, vaan lainsäädännön muuttamiselle tulee olla perusteltu yhteiskunnallinen tarve. Tämä tavoite on kuvattu hallituksen esityksen luvussa kolme, mutta jo koko hallituksen esityksen rakenteesta ilmenee, että 3 luku on jälkikäteen kirjoitettu ainoastaan perustelemaan hallitusohjelmassa etukäteen päätettyä toimenpidettä. Tällaista ei missään nimessä voida pitää hyvänä lainvalmisteluna, jossa lainvalmisteluun ryhtyminen tulee perustella tarveharkinnalla.

Työryhmä on työskennellyt liian kiireisellä aikataululla. Koska aikataulu on ollut liian tiukka, riittävän perusteellista perus- ja ihmisoikeusarviointia ei ole voitu tehdä. Työryhmä on aikataulun johdosta pitäytynyt asiantuntijakuulemisissa minimiin. Työryhmä ei myöskään ole riittävässä määrin hankkinut selvitysaineistoa siitä, millaisia vaikutuksia ehdotetuilla laeilla olisi työtaistelujen määrään.

Poliittisten lakkojen osalta tuomme esille sen koko esitystä koskevan epäkohdan, että esitysluonnos on rakennettu pelkästään siitä näkökulmasta, että vain ammattiliitot järjestäisivät poliittisia lakkoja. Esityksessä ei ole millään tavalla otettu huomioon sitä mahdollisuutta, että poliittisia lakkoja voivat laillisesti järjestää mikä tahansa yhdistys, jonka jäsenenä on henkilöitä, jotka ovat työsuhteessa johonkin oikeushenkilöön. Esimerkiksi Suomen kolmesta yleislakosta kaksi olivat muiden tahojen kuin ammattiliittojen järjestämiä.

2 luku - Nykytila ja sen arviointi

Nykytilan arvioinnissa kuvataan tiiviissä muodossa yhdistymisvapautta ja työtaisteluoikeutta perustuslain sekä alemman tasoisen sääntelyn ja seuraamusjärjestelmän näkökulmasta. Tämän jälkeen kuvataan kansainvälistä sääntelyä ja ihmisoikeussopimusten keskeistä sisältöä työtaisteluoikeuteen liittyen. Kuvaus sopimusvelvoitteista on suppea mutta kattaa pääosin työtaisteluoikeuden keskeiset sääntelymekanismit.

Viittaamme Akavan lausuntoon, jossa on todettu, että puhekielisen termin "laiton lakko" sijaan tulisi käyttää täsmällisempää termiä "työrauhavelvollisuuden vastainen työtaistelu".

Kiinnitämme huomiota lukuun "Yleissopimuksen numero 87 tulkintariita lakko-oikeudesta" (s. 35–36). Ammatillisesta järjestäytymisvapaudesta ja työtaisteluoikeudesta on olemassa ILO:n soveltamiskäytäntöä yli 60 vuoden ajalta, ennen kuin työnantajat vuonna 2012 kiistivät lakko-oikeuden kuuluvan sopimusten soveltamisalaan. Asian riitauttaminen näin pitkän ja vakiintuneen soveltamiskäytännön jälkeen ei muuta tuohon mennessä syntyneitä vakiintuneita tulkintoja. Esitämme koko luvun 2.7.4.12 poistamista.

Luvussa 2.9 (s. 47–48) esitetään työrauhasääntelyn perustaksi suomalaisten yritysten riippuvuus globaaleista markkinoista. Tätä riippuvuutta ei millään tavalla ole kuvattu nykytilan kuvauksessa aiemmin. Suomen markkinatalouden tarpeesta työtaisteluoikeuden rajoituksille tuleekin esittää vähintäänkin yhtä kattava katsaus kuin mitä on tehty työtaisteluoikeuden osalta.

Luvussa 2.9 esitetyt poliittisia työtaisteluja koskeva perustelukappaleet ovat esitettyyn tilastoaineistoon nähden epäjohdonmukaisia. Poliittisia työtaisteluja todetaan olevan varsin harvoin (viimeksi vuonna 2018), ja silloinkin näistä useimmat olivat korkeintaan vuorokauden pituisia lakkoja. Toteutuneet poliittisten lakkojen pituudet tulisi tuoda esiin selvitysaineistossa viimeisen 20 vuoden aikana. Mikäli asianmukaista tilastotietoa ei ole saatavana, on perusteetonta väittää, että työtaisteluoikeuden rajoitukselle on painava yhteiskunnallinen tarve.

Mainittu painavan yhteiskunnallisen tarpeen puuttuminen koskee myös myötätuntolakkojen kuvausta luvussa 2.9, jossa nimenomaisesti on todettu, että myötätuntotyötaistelut, joiden vaikutukset ovat kohtuuttoman laajoja, ovat lukumäärältään vähäisiä eikä niillä ole suurta merkitystä kansantalouden kannalta. Silloin myötätuntotyötaistelujen rajoittamisellekaan ei ole perustetta.

Poliittisten lakkojen rajoittaminen esitysluonnoksessa kuvatulla tavalla voi olla myös suomalaisen oikeusvaltion kannalta kohtalokasta. Kansalaisten oikeus ryhtyä poliittiseen lakkoon on turvattava sellaisessa tilanteessa, jossa perus- ja ihmisoikeuksille sekä demokratialle vihamielinen hallitus on aikeissa murentaa oikeusvaltion perusteita, kuten eräissä EU:n jäsenvaltioissakin on tapahtunut. Tällaisen perustuslakiin ja yhteiskunnan perusarvoihin kohdistuvan uhan varalta poliittisia lakkoja ei tule missään tapauksessa rajata 24 tuntiin eikä niille tule säätää minkäänlaista henkilökohtaista hyvityssakkoseuraamusta.

Yleisperustelut - luvut 3-6

3 luku - Tavoitteet

4 luku - Ehdotukset ja niiden vaikutukset

5 luku - Muut toteuttamismvaihtoehdot

3 luku – Tavoitteet

Hallitusohjelman työtaisteluoikeuden rajoittamista koskevien kirjausten perustelut ovat mietinnön mukaan lähes puhtaasti taloudellisia. Perusteluina viitataan mm. yritysten tuottavuuteen, kilpailukykyyn ja investointiympäristöön. Työtaisteluihin liittyy kaikissa tapauksissa taloudellisia vaikutuksia, joita ei voida poistaa tekemättä samalla tyhjäksi työtaisteluoikeuden keskeistä sisältöä. ILO:n yhdistymisvapauskomitean käytännön mukaan lakko-oikeuden rajoittamisen perusteena ei voida vedota taloudelliseen harkintaan. Tämän vuoksi tavoitteissa esitetyt perustelut työtaisteluoikeuden rajoittamiselle eivät ole perusoikeuksien ja kansainvälisten sopimusten näkökulmasta hyväksyttäviä.

Kappaleessa viitataan lisäksi huoltovarmuuteen perusteluna työtaisteluoikeuden rajoittamiselle. Huoltovarmuuslain 1 pykälässä määritellään lain tarkoitus ja tavoitteet. Kyseisen pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan yksiselitteisesti, ettei lakko kotimaassa kuulu huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain soveltamisalaan (HE 44/2005, s.7).

4 luku - Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Kiinnitämme huomiota siihen, että esitysluonnoksen taloudelliset kokonaisvaikutukset arvioidaan erittäin pieniksi. Arviolta 170 henkilötyövuoden työllisyysvaikutusta ja 10–40 miljoonan euron vaikutusta bruttokansantuotteeseen ei voida pitää niin merkittävänä, että työtaisteluoikeuden rajoittamiselle esitysluonnoksessa kuvatulla tavalla olisi perusteita. Ministeriön vaikutusarvio pikemminkin osoittaa, ettei lakimuutoksille ole aitoa tarvetta.

Kuten vaikutusarvioissa todetaan, lakkojen kustannusvaikutuksista ei ole juurikaan tutkimusnäyttöä. Arvioissa viitatus tutkimukset ja laskelmat ovat kyseenalaisia, sillä ne pohjautuvat yrityksille suunnattuihin kyselytutkimuksiin, joihin annettuja vastauksia on mahdotonta validoida. Pikemminkin yritykset voivat liioitella vahinkojen määrää poliittisista syistä.

Esitysluonnoksessa ei ole esitetty minkäänlaista arviota siitä, kuinka paljon lainvastaiset työtaistelut vähentyisivät esitettyjen toimenpiteiden myötä. Työrauhavelvollisuuden vastaisiin työtaisteluihin, poliittisiin lakkoihin ja myötätuntolakkoihin esitysluonnoksen mukaan käytetyistä n. 95 000–110 000 työpäivää voivat kuulostaa määrällisesti paljolta, mutta tosiasiaa nämä muodostavat ainoastaan – 0,02 % n. 2 265 000 palkansaajan vuosittain 225:sta eli yhteensä lähes 510 miljoonasta vuosittaisesta työpäivästä. Kun näistä kolmannes on poliittisia lakkoja, jotka ovat muutoinkin – kuten esitysluonnoksessa todetaan – kestäneet alle vuorokauden, ei esitetyillä toimenpiteillä saada kansantaloudellisesti minkään mittaluokan merkittävää vaikutusta.

Vaikutusarvioissa on todettu, että lyhyillä, alle viikon kestäville satamalakoilla ei ole kansantaloudellisia vaikutuksia. Tämän vuoksi ei ole minkäänlaista perustetta rajoittaa erityisesti satamien tukityötaisteluoikeutta erillisellä välttämättömyyskriteerillä. Esitämme kriteerin poistamista esitysluonnoksen perusteluista.

Esimerkkinä lakkojen vaikutuksista bruttokansantuotteeseen esitysluonnoksessa kuvataan Elinkeinoelämän keskusliiton arvio Teollisuusliiton, Ammattiliitto Pron ja YTN:n lakosta ajalla 9.–11.12.2019. Huomionarvoista on, että kyse oli laillisesta työtaistelusta. STTK:n näkemyksen mukaan edellä mainituilla työtaistelutoimilla ei ollut väitettyjä vaikutuksia bruttokansantuotteeseen ei ollut. Esitykseen liittymättömien esimerkkien käyttäminen mietinnössä antaa virheellisen kuvan käsiteltävästä asiasta. Esitämme tämän kuvauksen poistamista.

Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin

Esityksessä ehdotetut muutokset heikentävät työntekijöiden perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista eikä näille esitetä sen enempää painavaa yhteiskunnallista tarvetta kuin kansainvälisistä sopimuksista johtuvaa oikeutustakaan.

Suomessa järjestäytymisvapaus on turvattu perustuslain 13 §:ssä, jossa säädetään ammatillisesta yhdistymisvapaudesta ja vapaudesta järjestäytyä muiden etujen valvomiseksi. Tähän säännökseen sisältyy myös työtaisteluoikeus, joka on voimassa perusoikeutena. Ammatillinen järjestäytymisvapaus ja työtaisteluoikeus on turvattu myös useissa Suomea sitovissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa.

Kansainvälisten ihmisoikeussopimusten suojaaman työtaisteluoikeuden rajoittaminen edellyttää, että rajoituksista säädetään lailla ja, että ne ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen tai yleisen turvallisuuden vuoksi, epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalien suojaamiseksi tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi.

Perusoikeuksien rajoituksista on säädettävä lailla ja lisäksi rajoitusperusteiden tulee olla tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä sekä perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä ja painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia. Rajoitusten tulee olla välttämättömiä tavoitteen saavuttamiseksi sekä laajuudeltaan oikeassa suhteessa perusoikeuksien suojaamaan oikeushyvään ja rajoituksen taustalla olevan yhteiskunnallisen intressin painoarvoon. Perusoikeuksien rajoituksia säädettäessä on noudatettava vaatimusta perusoikeuden ydinalueen koskemattomuudesta, mikä tarkoittaa, ettei perusoikeus saa rajoitusten johdosta menettää merkitystään.

Perusoikeutta rajoitettaessa on myös huolehdittava riittävistä oikeusturvajärjestelyistä, eivätkä rajoitukset saa olla ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Olisi kannatettavaa, että perusoikeuksia ylipäätään suojataan muutenkin kuin kansainvälisten sopimusten edellyttämällä minimitasolla.

Esityksen nykytilan arvioinnissa kuvataan kansainvälisten ihmisoikeussopimusten keskeistä sisältöä ja soveltamiskäytäntöä työtaisteluoikeudesta. Ehdotuksissa ja niiden vaikutuksissa ei kuitenkaan perustella esityksiä, jotka ovat ristiriidassa kansainvälisten sopimusten soveltamiskäytännön kanssa eikä arvioida rajoituksia suhteessa perusoikeusrajoituksia koskevaan sääntelyyn. Esimerkkeinä voidaan mainita taloudellisten perusteiden käyttäminen työtaisteluoikeuden rajoittamisen perusteena ja poliittisten lakkojen ajallinen rajaaminen.

Esityksen seuraamuksia koskevia vaikutuksia ei ole arvioitu lainkaan työntekijöiden perus- ja ihmisoikeuksien ja ILO:n sopimusten noudattamisen näkökulmasta. Tämä on merkittävä puute, jonka on välttämätöntä korjata jatkovalmistelussa.

Kiinnitämme myös huomiota siihen, että esityksessä ehdotetut muutokset työrauhavelvollisuuden rikkomisesta tuomittavan hyvityssakon tason nostosta eivät huomioi kansainvälisten sopimusten asettamia reunaehtoja. Seuraamukset työrauhavelvoitteen vastaisista lakoista eivät saa olla suuruudeltaan sellaisia, että ne todennäköisesti johtaisivat ammattiliiton hajoamiseen tai uhkaisivat

ammattiliiton toimintaa ja estäisivät niiden laillista ammattiyhdistystoimintaa. Esitykset sekä hyvityssakon vähimmäis- että enimmäismäärien huomattavasta korottamisesta voivat joissain tapauksissa vaarantaa ammattiliittojen ja jäsenyhdistysten toiminnan.

Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään ml. työntekijöihin

Ehdotetut muutokset heikentävät palkansaajapuolen neuvotteluvoimaa laajemmin kuin mitä esityksen työntekijöitä koskevissa vaikutusarvioinneissa on kuvattu. Ehdotetun sääntelyn tulkinnanvaraisuuden vuoksi etenkin vaikutukset myötätuntotyötaisteluiden käytön edellytyksiin voivat olla merkittävämpiä ja laajempia kuin mitä esityksen vaikutusarvioinneissa on kuvattu. Edellytyksillä ryhtyä myötätuntotyötaisteluun on suora kytkös työntekijöiden lailliseen lakko-oikeuteen ja edellytyksiin parantaa omaa taloudellista ja sosiaalista asemaansa työehtosopimusneuvotteluiden kautta.

Esityksen vaikutusarvioinneissa ei huomioida riittävällä tavalla työmarkkinajärjestelmässä viime vuosina tapahtuneita muutoksia ja niiden vaikutuksia työ- ja virkaehtosopimusneuvotteluihin ja työtaisteluoikeuden käyttöön. Jos alakohtaisista työehtosopimuksista siirrytään enenevässä määrin yrityskohtaisiin työehtosopimuksiin, myötätuntotyötaisteluiden merkitys palkansaajien edunvalvonnassa voi muuttua. Esimerkiksi Ruotsissa myötätuntotyötaisteluita käytetään erityisesti painostamaan järjestäytymättömiä työnantajia sitoutumaan työehtosopimukseen liittymissopimuksilla. Tulkinnanvarainen sääntely myötätuntotyötaisteluiden suhteellisuusarvioinnista vaikuttaisi työntekijöiden lailliseen lakko-oikeuteen ja edellytyksiin parantaa omaa taloudellista ja sosiaalista asemaansa työehtosopimusneuvotteluiden kautta.

Työrauhavelvollisuuden vastaisuudesta tuomittavan hyvityksen tason merkittävää nostoa ei ole asiallisesti perusteltu eikä sen vaikutuksia riittävästi arvioitu työntekijöiden ja työntekijäjärjestöjen osalta. Vaikutusarvioissa todetaan, että hyvityssakkojen korottamisella voi olla työtaisteluita vähentävä vaikutus, mutta sen vaikutuksia työntekijöiden työtaisteluoikeuteen ja neuvotteluasemaan ei ole arvioitu.

Työntekijälle asetettavan hyvitysseuraamuksen vaikutuksia ei puolestaan ole työntekijöiden osalta arvioitu lainkaan. Esityksessä ei ole esimerkiksi arvioitu uuden sanktion suhdetta voimassa olevaan sääntelyyn tai viranomaisten toimintaan mukaan luettuna tuomioistuimiin. Mahdollisuus hyvityksen palkasta kuittaamiseen sisältää myös riskejä työntekijän alisteisen aseman johdosta.

Esityksessä ei ole otettu huomioon työntekijän henkilökohtaisia olosuhteita, kuten esimerkiksi sitä, onko kyseessä kokoaikainen vai osa-aikainen työntekijä tai miten työntekijän perusteltu poissaoloja työstä käsitellään suhteessa tähän uuteen sääntelyyn. Mietinnössä ei ole kuvattu lainkaan, millaisia vaatimuksia työnantajan ilmoitukselle työtaistelun työrauhavelvoitteen

vastaisuudesta asetetaan, jotta sitä voitaisiin ylipäättään pitää riittävänä velvollisuuksien ja niihin liittyvien seuraamusten toteutumisen näkökulmasta.

Myös oikeudenkäyntikuluriskin vaikutukset työntekijöiden oikeusturvan toteutumisen kannalta olisi tullut huomioida. Työntekijöillä on jo nyt oikeudenkäyntikuluriskin vuoksi korkea kynnys lähteä ajamaan asiaansa oikeusteitse. Lisäksi huoli, miten asian käsittely tuomioistuimessa vaikuttaisi työntekijän työsuhteen jatkuvuuteen tai työuraan, vaikuttaa monen työntekijän päätökseen olla viemättä myös sinänsä selkeitä oikeusriitoja oikeuden ratkaistavaksi.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan ml. tuomioistuimiin

Usein eri keinoin toteutettavia työtaisteluoikeuden rajoituksia ei ole arvioitu muun muassa työntekijöiden perusoikeuksien eikä työntekijöiden tai työntekijäjärjestöjen oikeusturvan toteutumisen näkökulmasta. Esityksessä ei ole arvioitu esimerkiksi sitä, miten voimassa olevan lainsäädännön mukaiset toimenpiteet yhdistettynä uusiin esitettyihin velvoitteisiin vaikuttavat työtaisteluoikeuden tosiasialliseen laajuuteen.

Viranomaisten ja erityisesti tuomioistuinten toiminnan kannalta vaikutusarvioinneissa ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota siihen, että samoja työtaistelutoimia tulnaisiin jatkossa käsittelemään sekä työtuomioistuimessa että yleisissä tuomioistuimissa. Oikeuspaikka määräytyisi sen mukaan ovatko työtaistelutoimet tapahtuneet työrauhavelvollisuuden aikana vai työrauhavelvollisuuden ulkopuolisissa tilanteissa. Tämä aiheuttaa merkittävää epävarmuutta työntekijöiden ja heidän järjestöjensä oikeusturvan suhteen.

Työtaisteluoikeuden rajoitusten ja hyvityssakon ulottaminen ns. sopimuksettomaan tilaan, sopimuksettomille aloille ja yleissitovien työehtosopimusten piiriin, sekä työehtosopimuslain 10 §:n kriteerien soveltaminen jatkossa kahden eri tasoisen seuraamuksen arvioinnissa, lisäävät seuraamussääntelyn tulkinnanvaraisuutta ja vaarantavat soveltamiskäytännön yhdenmukaisuutta. Tulkinnanvaraisuutta lisää, että hyvityssakon määräämistä ja sen suuruuden määräytymisessä huomioitavia kriteereitä arvioisivat jatkossa sekä työtuomioistuin että yleiset tuomioistuimet. Oikeudellista epävarmuutta lisää myös se, että normaalisitoviin työehtosopimukseen liittyviä työrauhariitoja ratkaistaisiin jatkossa työtuomioistuimen lisäksi ns. sopimuksettoman tilan osalta yleisessä tuomioistuimessa.

Soveltamiskäytännön yhdenmukaisuus vaarantuu myös sen vuoksi, että esimerkiksi esityksessä ehdotetut uudet, poliittisia työtaisteluita koskevat säännökset – työehtosopimuslain 8 b § ja työriitalain 8 b § – ovat sanamuodoltaan samanlaiset, mutta niille annetaan säännöskohtaisissa perusteluissa eri soveltamistarkoitukset. Tämä ei ole oikeusjärjestyksen systematiikan kannalta missään määrin toivottavaa.

Työntekijöiden ja työntekijäjärjestöjen oikeusturvan toteutumisen kannalta olisi pitänyt arvioida myös sitä, mikä vaikutus uudella sääntelyllä on turvaamistoimien käyttömahdollisuuksiin jatkossa. Oikeuskäytännössä on katsottu, että oikeudenkäymiskaaren 7:3 §:n säännöstä voidaan soveltaa myös työtaisteluihin, mutta säännöksen soveltamiskäytäntö on ollut sattumanvaraista ja päätöksiä on tehty puutteellisin tiedoin. Työnantajan kannalta turvaamistoimihakemus voi jo johtaa haluttuun lopputulokseen eikä kannetta varsinaisessa pääasiassa ole siten tarvetta edes nostaa. Tämä on ongelma työtaisteluoikeuden toteutumisen kannalta. Turvaamistoimihakemukset lisäävät tarpeettomasti työntekijäjärjestöjen oikeudenkäyntikuluja.

5 luku - Muut toteuttamisvaihtoehdot

Pidämme mietinnössä kuvattuja toteuttamisvaihtoehtoja riittämättöminä. Eesityksen mukaisilla toimilla rajoitetaan työntekijöiden perustuslain mukaisia oikeuksia. Vaihtoehtoja esityksen mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi olisi tullut tämän takia käsitellä työryhmässä laajemmin.

Pidämme perusoikeuksien rajoituksia koskevan lainvalmistelun näkökulmasta ongelmallisena, ettei lainvalmistelussa aidosti käsitellä erilaisia vaihtoehtoja hallitusohjelmassa tai työryhmän toimeksiannossa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Esimerkiksi kansainvälistä vertailua tulee laajentaa ja tarkentaa muun ohessa seuraamusjärjestelmän osalta.

Vaihtoehtoina ei käsitelty työtuomioistuimen toimivallan laajentamiseen tai muutoksenhakuoikeuteen liittyviä kysymyksiä. Tämä tulee ehdottomasti ottaa huomioon jatkovalmistelussa.

8 a§ [myötätuntotyötaistelun rajoitukset]

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Työehtosopimuslain systematiikassa työrauha koskee ainoastaan voimassa olevaa työehtosopimusta. Myötätuntotyötaistelu ei kohdistu omaan työnantajaan, vaan sillä tuetaan toisen työtaistelun osapuolta tämän työriidassa. Myötätuntotyötaistelun rajoittaminen sillä perusteella, että myötätuntotyötaistelun järjestäjä on sidottu toisen alan työehtosopimukseen, on täysin virheellinen. Työehtosopimuksella ostettu työrauha ei koske myötätuntotyötaisteluita. Kuten mietinnössäkin todetaan, ”työrauhavelvollisuus merkitsee velvoitetta olla ryhtymättä työehtosopimuksen voimassa ollessa kyseiseen sopimukseen kohdistuviin työtaistelutoimenpiteisiin.”

Myötätuntotyötaistelut on oikeuskäytännössä tulkittu lainvastaisiksi silloin, kun niillä tuettava työtaistelu on rikkonut työehtosopimukseen perustuvaa työrauhavelvoitetta. Tämä tulee olla jatkossakin myötätuntotyötaistelujen lähtökohta. Sinänsä tästä olisi mahdollista säätää

työehtosopimuslaissa, kuten on tehty virkaehtosopimuslaeissa, mutta tällöin rajoituksista joudutaan säättämään ongelmallisesti kahdessa paikassa, nimittäin lisäksi työriitalaissa, jotta rajoitukset koskisivat myös aloja, joilla ei ole työehtosopimusta, sekä sellaisia työntekijöitä ja heidän yhdistyksiään, jotka eivät ole sidottuja työehtosopimukseen. Olemme edellä kuvanneet tämän ratkaisun ongelmallisuutta oikeusjärjestyksen kannalta. Mikäli minkäänlaisesta rajoituksesta ylipäätään säädetään, tulisi se tapahtua yhdessä säädöksessä, jolloin luonteva paikka tälle on työriitalaki. Sen vuoksi työehtosopimuslakiin ei tule säätää ehdotettua 8 a §:ää.

Myötätuntotyötaistelun suhteellisuusarvioinnista olemme muutoin lausuneet myöhemmin työriitalakiin ehdotetun 8 a §:n kohdalla.

8 b § [Poliittiseen päätöksentekoon kohdistuva työtaistelu]

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Työehtosopimuslain systematiikassa työrauha koskee ainoastaan voimassa olevaa työehtosopimusta. Poliittinen työtaistelu ei kohdistu omaan työnantajaan, vaan sillä ajetaan työntekijän asiaa silloin, kun lainsäätävä pyrkii puuttumaan työmarkkinoiden toimintaan työntekijän asemaa heikentävällä tavalla. Poliittisen työtaistelun rajoittaminen sillä perusteella, että työtaistelun järjestäjä sidottu työehtosopimukseen, on täysin virheellinen. Työehtosopimuksella ostettu työrauha ei koske poliittisia lakkoja.

Rajoituksista poliittisiin työtaisteluihin olisi sinänsä mahdollista säätää työehtosopimuslaissa, kuten on tehty virkaehtosopimuslaeissa, mutta tällöin rajoituksista joudutaan säättämään ongelmallisesti kahdessa paikassa, nimittäin lisäksi työriitalaissa, jotta rajoitukset koskisivat myös aloja, joilla ei ole työehtosopimusta, sekä sellaisia työntekijöitä ja heidän yhdistyksiään, jotka eivät ole sidottuja työehtosopimukseen. Olemme edellä kuvanneet tämän ratkaisun ongelmallisuutta oikeusjärjestyksen kannalta. Mikäli minkäänlaisesta rajoituksesta ylipäätään säädetään, tulisi se tapahtua yhdessä säädöksessä, jolloin luonteva paikka tälle on työriitalaki. Sen vuoksi työehtosopimuslakiin ei tule säätää ehdotettua 8 b §:ää.

Pykälän 2 momenttiin esitetään myös työehtosopimukseen sidotun yhdistyksen valvontavelvollisuutta poliittisiin työtaisteluihin nähden. Tämä on erittäin ongelmallinen siitä näkökulmasta, että poliittisia työtaisteluja voivat järjestää myös muut kuin ammattiliitot. Millään työehtosopimukseen sidotulla ammattiliitolla ei ole tosiasiallisia mahdollisuuksia valvoa, etteivät sellaiset yhdistykset – esimerkiksi poliittiset puolueet –, joilla on jäsenenä työehtosopimukseen sidotun järjestön jäseniä, järjestä poliittista työtaistelua, sellaisen estämisestä puhumattakaan. Tämän vuoksi työntekijäjärjestöille ei tule säätää ehdotetun kaltaista valvontavelvollisuutta.

Poliittisen työtaistelun rajoittamisesta olemme muutoin lausuneet myöhemmin työriitalakiin ehdotetun 8 b §:n kohdalla.

9 § [Hyvityssakko]

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Työntekijäjärjestölle tuomittavan hyvityssakon tason merkittävä nosto ilman työrauhasäännösten kokonaisvaltaista kehittämistä vaikuttaa laajasti työntekijöiden työtaisteluoikeuden edellytyksiin. Seuraamuksen tason näin merkittävää nostoa ei ole asiallisesti perusteltu. Esityksen vaikutusarvioinneissa ei ole arvioitu riittävästi hyvityssakon tason noston vaikutuksia työntekijöiden työtaisteluoikeuteen ja neuvotteluasemaan.

Toimet seuraamusjärjestelmän tehostamiseksi ovat lisäksi yksipuolisia. Uudistuksessa ei huomioida työnantajaosapuolen rikkomuksia, jotka usein ovat laittomien työtaisteluiden taustalla. Esitetty korotus on hyväksyttävissä ainoastaan, jos työ- tai virkaehtosopimuksen rikkomisesta tuomittavia hyvityssakkoja korotetaan vastaavalla tavalla. Viittaamme Akavan lausuntoon, jossa on kuvattu, miten merkittävästikin työehtosopimusrikkomuksista tuomitaan mitättömiä hyvityssakkoja suhteessa aiheutuneeseen vahinkoon. Hyvityssakkojen korottaminen yksipuolisesti työrauhavelvollisuuden rikkomisen osalta vahingoittaa työmarkkinoiden tasapainoa.

Vastustamme sekä hyvityssakon enimmäismäärän nelinkertaistamista että hyvityssakon vähimmäismäärästä säätämistä. Pienille ammattiliitoille tämän mittaluokan hyvityssakot voivat aiheuttaa konkurssin. Vähimmäismäärä on muissakin lausunnoissa osoitettu hyvin ongelmalliseksi. Mikäli hyvityssakon ylärajaa merkittävästi korotetaan, tulee säätää myös suhteellisuusarviointista työrauhavelvollisuuteen sidotulle yhdistykselle kohdistetun seuraamuksen suhteen.

Pienille ammattiliitoille ei ole kohtuullista asettaa yhtä korkeaa hyvityssakkoa kuin suurelle. Kohtuullisuusarviointia on tarkennettava säännöksen perusteluissa huomattavasti.

Toistamme edellä esitetyn kantamme, että rajoituksista myötätuntotyötaisteluihin ja poliittisiin työtaisteluihin ei tule säätää työehtosopimuslaissa, jotta vältettäisiin samasta asiasta säätämistä kahdessa eri säädöksessä ja erilaista oikeusreittiä työrauhan vallitessa ja sen ulkopuolella. Sen vuoksi katsomme myös, että tätä säännöstä ja sen perusteluja tulee tarkentaa siten, että säännöksessä mainittu hyvityssakkoseuraamus koskee ainoastaan voimassa olevaan sopimukseen perustuvaa työrauhavelvollisuutta.

10 § [Hyvityssakkoon tuomitseminen]

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Katsomme, että esitysluonnos ei huomioi hyvityssakon tason noston osalta kansainvälisten sopimusten asettamia reunaehtoja. Seuraamukset työrauhavelvollisuuden vastaisistakaan lakoista eivät saa olla suuruudeltaan sellaisia, että ne todennäköisesti johtaisivat ammattiliiton hajoamiseen tai uhkaisivat ammattiliiton toimintaa ja estäisivät niiden laillista ammattiyhdistystoimintaa. Pienille ammattiyhdistyksille jo hyvityssakon 10 000 euron vähimmäismäärä voi olla kohtuuton.

Emme pidä ammattiliittojen ja niiden alayhdistysten toimintaedellytysten turvaamisen kannalta riittävänä, että hyvityssakko voitaisiin tuomita vähimmäismäärää pienempänä tai jättää

tuomitsematta kokonaan vain erityisestä syystä. Hyvitysseuraamuksen alarajan säätämisestä tulee luopua kokonaan.

Lakiin lisättävät otsikoinnit

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Kannatamme otsikoinnin lisäämistä työriitalakiin ehdotetulla tavalla.

1 § Lain tarkoitus ja soveltamisala

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

7 § Ilmoitus työnseisauksesta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Työriitalain mukaisen ilmoitusajan funktiona on antaa sovittelijalle aikaa sovinnon löytymiseen ennen työtaistelun alkamista. Poliittisten työtaistelujen osalta sovittelumekanismi ei tule kyseeseen, ja myötätuntotyötaistelujenkin osalta sovittelu koskee vain pääriitaa. Ilmoitusaika ei siis palvele sitä tehtävää, jota varten se on työriitalakiin säädetty. Koska poliittisten työtaistelujen suhteen ei ole kyse työriidasta ja koska myötätuntotyötaistelujakaan ei sovittella, ei ennakoilmoitusajalle ole tarvetta. Pikemminkin ennakoilmoitusajalla mahdollistetaan, että työnantaja pyrkii murtamaan lakon esimerkiksi vuokratyövoiman käytöllä. Tätä ei voida pitää kansainvälisten sopimusten näkökulmasta hyväksyttävänä.

Pidämme myös valtakunnansovittelijalle tehtävää ilmoitusta yleisesti ottaen tarpeettomana. Viittaamme tältä osin valtakunnansovittelijan asiasta antamaan lausuntoon.

Valtakunnansovittelijalla ei ole toimivaltaa sovittella poliittisia työtaisteluita eikä myötätuntotyötaisteluita eikä myöskään ilmoittaa näistä lakon piiriin kuuluville työnantajille – mikäli työnantajat poliittisen työtaistelun tapauksessa ylipäätään ovat järjestävän tahon tiedossa. Tällöin työtaisteluista ilmoittaminen valtakunnansovittelijalle on ylipäätään tarpeetonta.

Työriitalain 17 §:n mukaan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä voidaan tuomita sakkoon. Säännös koskee ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiä, joten kun mietinnössä esitetään uutena ilmoitusvelvollisuus koskemaan myös poliittisia työtaisteluita sekä myötätuntotyötaisteluita, laajenee ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä määrättävän sakon käyttöala yhtä lailla. Näemme tämän erittäin ongelmallisena, sillä se koskee ammattiliittojen lisäksi kaikkia kansalaisjärjestöjä, jotka mahdollisesti järjestävät poliittisia mielenilmauksia työaikana siten, että näiden järjestöjen jäsenet ovat pois työpaikoiltaan. Tätä ei ole vaikutuksenarvioinnissa käsitelty lainkaan. Esitämme, että ilmoitusvelvollisuutta koskevaa 7 §:ää ei muuteta lainkaan.

8 a § Myötätuntotyötaistelun rajoitukset

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Vastustamme myötätuntotyötaisteluiden rajoittamista esitysluonnoksessa kuvatulla tavalla.

Myötätuntotyötaistelujen rajoittamiseksi luodaan esitysluonnoksessa moniportainen ja – perustainen sekä vaikeasti tulkittava kehikko. Esitysluonnoksen perusteella myötätuntotyötaistelun lainmukaisuutta voidaan arvioida mm. etu- ja jälkikäteen, suhteessa pääriitaan, painostusvaikutukseen ja välttämättömiin palveluihin ja toimintoihin. Lopputulos on niin sekava, että on aidosti mahdotonta tietää etukäteen, onko tukityötaistelu sallittu. Tämä epämääräisyys luo tosiasiallisen esteen työtaisteluoikeuden käyttämiselle eikä mietinnössä esitettyä sääntelyä voi pitää hyväksyttävänä.

Myötätuntotyötaisteluja rajoitetaan suhteellisuusarvioinnin kautta. Suhteellisuusarviointi on kuitenkin ongelmallinen tapa rajoittaa tukilakkoja. Perustelujen mukaan tukilakon suhteettomuuden puolesta puhuisi se, että tukilakosta aiheutuu pääriidan ulkopuoliselle työnantajalle olennaista vahinkoa tai haittaa, ja erityisesti jos vahinko tai haittaa olisi ulkopuoliselle työnantajalle suurempi kuin tuettavan työriidan työnantajalle aiheutuva haitta.

Suhteettomuuden puolesta puhuisivat myös pidempiaikaiset tai pysyvät kielteiset vaikutukset liiketoimintaan. Pysyvien tai pidempiaikaisten kielteisten vaikutusten arviointi tuomioistuimessa ei ole mahdollista. Käytännössä ainoat mahdollisesti arvioitavat seikat ovat ylipäättään taloudellisia ja kun kansainvälisen työjärjestö ILO:n valvontakäytännössä taloudellisia syitä ei pidetä sallittuina työtaisteluoikeuden rajoituksina, ei ehdotetun kaltaista suhteellisuusarviota voida pitää hyväksyttävänä.

Mietinnön perustelujen mukaan suhteellisuusarviossa otettaisiin huomioon, kuinka tukitoimet kohdistuvat suhteessa pääriidan työnantajaan. Mikäli mahdollisuutta rajata tukitoimet niin, että ne kohdistuvat vain pääriidan työnantajaosapuoleen, ei aidosti ole, otettaisiin suhteellisuusarvioinnissa huomioon myös tukitoimien kesto-aika. Asiallisesti siis myötätuntotyötaisteluihin tuotaisiin myös ajallinen rajoitus, osana suhteellisuusarviointia. Tämä ei ole hallitusohjelmakirjauksen mukainen eikä hyväksyttävissä. Käytännössä tukityötaistelun painostusarvo heikkenisi, jos pitkäkestoinen ja muuten laillinen tukityötaistelu voitaisiin keston perusteella tuomita lainvastaiseksi. Kun samaan aikaan suhteellisuusarvioinnissa yhdeksi kriteeriksi ehdotetaan myötätuntotyötaistelun painostusarvoa, näyttäytyy em. kesto-aikakriteeri entistä ongelmallisempana.

Painostusarvo suhteellisuusarvioinnissa on ylipäättään ongelmallinen. Painostusarvon arviointi edellyttäisi näkemystä siitä, syntyikö sopimus nopeammin tai sisällöllisesti työntekijämyönteisemmin kuin ilman tukitoimia. Tällaista vertailua ei ole mahdollista tehdä.

Olemme edellä katsoneet, että mikäli rajoituksiin ylipäättään ryhdytään, tulisi rajoitussäännös olla kokonaisuudessaan työriitalaissa ja poistaa työehtosopimuslaista. Työehtosopimuksilla sitoudutaan työrauhaan koskien omaa työnantajaa ja toista työehtosopimusosapuolta. Työehtosopimuksilla ei

sitouduta absoluuttiseen työrauhaan, joka koskee kaikkia työnseisauksia tai mielenilmauksia. Tästä syystä rajoitusten erittely ja jaottelu sillä perusteella, onko myötätuntotyötaistelun järjestäjä työrauhavelvollisuuden alainen vai ei, ei ole kestävä. Myötätuntotyötaistelu ei kohdistu omaan työnantajaan, joten sillä, onko työrauha voimassa vai ei, ei ole merkitystä myötätuntotyötaistelun laillisuuden arvioinnissa.

8 b § Poliittiseen päätöksentekoon kohdistuva työtaistelu

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Vastustamme poliittiseen päätöksentekoon kohdistuvan työtaistelun rajoittamista esitysluonnoksessa kuvatulla tavalla.

ILO:n yhdistymisvapauskomitea korostaa käytännössään ammattiyhdistysoikeuksien suhdetta kansalaisvapauksiin. Työntekijä- ja työnantajajärjestöjen oikeuksien tulee perustua kansalaisvapauksien kunnioittamiseen, jotka on ilmaistu erityisesti ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja kansainvälisessä kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa. Nämä oikeudet muodostavat ammattiyhdistysten oikeuksien keskeisen sisällön.

Kokoontumisvapaus sekä mielipiteen- ja sananvapaus ovat ehdottomia edellytyksiä yhdistymisvapauden harjoittamiselle. Lainsäädännöllä asetettu aikarajoitus poliittisen mielenilmaisun järjestämiselle heikentää tätä oikeutta ja voi tehdä sen käytännössä toimimattomaksi.

Poliittisia työtaisteluita on ollut Suomessa hyvin vähän ja niiden merkitys on ollut pieni. Kuvaavaa on, että niitä ei edes tilastoida erikseen. Tämän vuoksi ei voida sanoa, että kyse olisi sellaisesta yhteiskunnallisesta ongelmasta, johon olisi välttämätöntä puuttua kansalaisten perusoikeuksia rajoittamalla. Ajallinen rajoitus lakko-oikeuteen on selkeästi kansainvälisen sääntelyn vastainen.

Pykälän 1 momentissa rajoitetaan sekä työntekijöiden että työnantajien oikeutta poliittiseen työtaisteluun. Perustelujen mukaan pykälä on laadittava koskemaan myös poliittisia työsulkuja, vaikka niitä ei ole Suomessa tiettävästi järjestetty. Työnantajien työsulkuja koskevaa sääntelyä perustellaan tasapainolla ja sillä, että työehtosopimuslain mukainen työrauhavelvollisuus perustuu molemminpuolisuuteen siten, että oikeudet ja velvollisuudet ovat yhtäläiset niin työntekijäjärjestöille kuin työnantajajärjestöillekin. Tästä huolimatta esimerkiksi työehtosopimuslain 7 pykälän (työehtosopimuksen tietien rikkominen) ja 8 pykälän (työrauhavelvollisuus) keskinäinen kytkös esityksessä rikotaan, vaikka niistä on aina säädetty toistensa vastinpareina. Myös työehtosopimuslain 10 pykälässä määritellyt, hyvityssakon suuruuden yleiset määräytymisperusteet ovat molempien rikkomusten osalta olleet samat. Esitys on sisällöltään tältä osin epä johdonmukainen ja korostetusti työnantajien etujen mukainen.

Pykälän 3 momentin rajoitus poliittisen työtaistelun käytölle samaan asiaan vaikuttamiseksi on epäselvä, eikä täytä perusoikeuksien rajoitusedellytysten tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden vaatimuksia.

8 c § Työtaisteluoikeus virkasuhteessa

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Julkisen sektorin virkamiesten ja viranhaltijoiden rajoitettu työtaisteluoikeus on perustuslain ja kansainvälisten sopimusten sekä yhdenvertaisuuden näkökulmasta epäoikeudenmukaista ja kyseenalaista. Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea on toistuvasti todennut, että virkamiesten lakko-oikeutta pitäisi tarkastella heidän tehtäviensä luonteen eikä oikeudellisen asemansa näkökulmasta.

Virkamiehillä ja viranhaltijoilla tulee olla täysimääräiset ja yhdenvertaiset työtaisteluoikeudet neuvottelujen vauhdittamiseksi ja palvelussuhteen ehdoista sopimiseksi.

Esimerkiksi ILO:n yleissopimuksen nro 151 velvoitteiden toteuttamisen kannalta on ongelmallista, että julkishallinnon työsuhteessa olevien ja sopimussuhteessa olevien välillä on perusteettomia eroja työtaisteluoikeuden osalta. ILO:n yleissopimusten tulkinnassa oikeus työtaistelutoimiin on katsottu olennaiseksi osaksi yhdistymisvapautta.

Esitysluonnoksessa ei myöskään perustella, miksi säännöksessä tehdään ero yhtäältä valtion virkamiesten sekä kunnan, hyvinvointialueen ja evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijoihin sekä toisaalta eduskunnan, tasavallan presidentin kanslian, Suomen Pankin ja Ahvenanmaan maakunnan ja kunnan viranhaltijoiden välillä. Säännöksessä – mikäli sellainen ylipäätään on tarpeen säilyttää – tulisi tasapuolisuuden vuoksi viitata myös lakiin eduskunnan virkamiehistä, lakiin tasavallan presidentin kansliasta, lakiin Suomen Pankin virkamiehistä sekä virkaehtosopimuksista annettuun Ahvenanmaan maakuntalakiin.

18 a § Hyvitys

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Hyvityssakon merkittävän korkea taso ilman työrahasäännösten kokonaisvaltaista kehittämistä vaikuttaa laajasti työntekijöiden työtaisteluoikeuden edellytyksiin. Uuden seuraamuksen tasoa ei ole asiallisesti perusteltu. Esityksen vaikutusarvioinneissa ei ole arvioitu riittävästi hyvityssakon tason vaikutuksia työntekijöiden työtaisteluoikeuteen ja neuvotteluasemaan.

Vastustamme sekä hyvityssakon enimmäismäärän suuruutta että hyvityssakon vähimmäismäärästä säätämistä. Pienille ammattiliitoille ja poliittisille järjestöille tämän mittaluokan hyvityssakot voivat aiheuttaa konkurssin. Vähimmäismäärä on muissakin lausunnoissa osoitettu hyvin ongelmalliseksi. Mikäli hyvityssakon ylärajaa on esitetyn kaltainen, tulee säätää myös suhteellisuusarvioinnista työtaistelun järjestäjälle kohdistetun seuraamuksen suhteen. Pienille järjestöille ei ole kohtuullista

asettaa yhtä korkeaa hyvityssakkoa kuin suurelle. Kohtuullisuusarviointia on tarkennettava säännöksen perusteluissa huomattavasti.

Toistamme edellä esitetyn kantamme, että rajoituksista myötätuntotyötaisteluihin ja poliittisiin työtaisteluihin ei tule säätää työehtosopimuslaissa, jotta vältettäisiin samasta asiasta säätämistä kahdessa eri säädöksessä ja erilaista oikeusreittiä työrauhan vallitessa ja sen ulkopuolella. Siksi myötätuntotyötaisteluja ja poliittisia työtaisteluja koskevasta hyvityksestä – mikäli sellaista ylipäätään säädetään – tulee säätää ainoastaan työriitalaissa.

Oikeudellista epävarmuutta lisää se, että jatkossa työtaistelujen laillisuutta arvioitaisiin ja hyvityssakkoja tuomittaisiin esitysluonnoksen sekä työtuomioistuimissa että yleisissä tuomioistuimissa riippuen siitä, sitooko yhdistystä sopimukseen perustuva työrauhavelvollisuus vaiko ei. Tätä ei voida pitää edes välttävänä ratkaisuna. Mikäli uusia seuraamuksia myötätuntotyötaistelujen tai poliittisten työtaistelujen suhteen säädetään, tulee niitä koskevat oikeudenkäynnit keskittää oikeuskäytännön yhdenmukaisuuden takaamiseksi työtuomioistuimeen, jossa on työtaisteluoikeutta koskeva riittävä asiantuntemus.

18 b § Hyvityksen rahamäärän tarkistaminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Katsomme, että esitysluonnos ei huomioi hyvityssakon tason noston osalta kansainvälisten sopimusten asettamia reunaehtoja. Seuraamukset työrauhavelvollisuuden vastaisistakaan lakoista eivät saa olla suuruudeltaan sellaisia, että ne todennäköisesti johtaisivat ammattiliiton hajoamiseen tai uhkaisivat ammattiliiton toimintaa ja estäisivät niiden laillista ammattiyhdistystoimintaa. Pienille ammattiyhdistyksille jo hyvityssakon 10 000 euron vähimmäismäärä voi olla kohtuuton.

Emme pidä ammattiliittojen ja niiden alayhdistysten toimintaedellytysten turvaamisen kannalta riittävänä, että hyvityssakko voitaisiin tuomita vähimmäismäärää pienempänä tai jättää tuomitsematta kokonaan vain erityisestä syystä. Hyvitysseuraamuksen alarajan säätämisestä tulee luopua kokonaan.

3 luvun 6 § Laittomaksi julistetun työnseisauksen jatkaminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Vastustamme sitä, että työntekijä yksilönä jatkossa asettaa vastuuseen kollektiivisista toimista. Emme kannata esitettyä säännöstä missään muodossa. Vastuu kollektiivisista toimenpiteistä tulee jatkossakin olla niitä järjestävillä yhdistyksillä.

Vaikka sanktio voitaisiin tuomita sekä järjestäytyneelle että järjestäytymättömälle työntekijälle, vaikuttaisi uusi sanktio käytännössä vain työntekijäjärjestöjen toimeenpanemiin työtaisteluihin. Esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että uusi säännös koskisi ainoastaan työntekijäjärjestön toimeenpanemaa työtaistelua. Koska säännös asettaisi järjestäytyneet ja

järjestäytymättömät työntekijät perusteettomasti eri asemaan, ei se ole tällaisenaan hyväksyttävissä.

Esityksessä on ehdotetun uuden, työntekijään kohdistetun sanktion osalta useita työntekijän oikeusturvaan olennaisesti liittyviä puutteita. Esityksessä ei lainkaan oteta lainkaan kantaa muun muassa siihen, mikä taho asettaisi tämän työntekijäkohtaisen seuraamuksen, eikä siihen miten ja missä ajassa työntekijä voisi hakea tähän päätökseen tai ratkaisuun muutosta. Nämä ongelmat on korjattava, ennen kuin säännös voi olla oikeudellisesti hyväksyttävissä. Esitämme koko säännöksen poistamista.

Työntekijän oikeusturvan kannalta on kyseenalaista, että työnantajalle syntyisi oikeus kuitata seuraamusmaksu työntekijän palkasta mietinnössä esitetyllä tavalla. Kuittauksen yleisinä edellytyksinä on, että saatavat ovat selviä ja riidattomia, laadultaan samanlaisia ja kuittaushetkellä erääntyneitä. Mahdollisuus hyvityksen palkasta kuittaamiseen sisältää myös riskejä työntekijän alisteisen aseman johdosta. Katsomme, että kuittausoikeutta koskevat perustelut tulee poistaa jatkovalmistelussa.

Säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että olennaista tässä yhteydessä olisi, että työntekijä tulisi täysin tietoiseksi tuomion merkityksestä. Työnantajan riittävän täsmällinen informointivelvollisuus on erittäin tärkeä työntekijän oikeusturvan toteutumisen kannalta. Työnantajan informointivelvollisuudesta on säädettävä laissa.

Esitetty säännös ei ole hyväksyttävä myöskään siksi, että se koskee ainoastaan työntekijäjärjestöjen mutta ei työnantajajärjestöjen järjestämiä työtaisteluita. Vuosina 1970–2022 työnantajien työtaisteluista on laittomiksi todettu n. 20 %. Mikäli esitysluonnoksessa kuvatusta seuraamuksesta työntekijälle säädetään, tulee symmetrisyyden takaamiseksi säätää vastaavasta hyvityssakosta myös työnantajien osalta sellaisessa tilanteessa, jossa nämä jatkavat tuomioistuimen laittomaksi julistamaa työsulkuun. Tällöin työnantaja tulee velvoittaa maksamaan hyvityssakko työsulkuun asetetulle työntekijälle.

4 luvun 9 § Laittomaksi julistetun työnseisauksen jatkaminen

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Samat huomiot kuin työsopimuslain 3 luvun 6 §:ssä.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Junni Jussi
AKI-liitot ry